

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

SIA „Jaunie Kredīti”
Reģ.Nr.40003993496
Lielā ielā 59-15
Rīgā, LV-1016

(...)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2009.gada 10.februārī

Nr.8-lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2008.gada 6.novembrī saņemts (...) iesniegums (turpmāk – *Patērētāja Iesniegums*) saistībā ar SIA „Jaunie Kredīti” (turpmāk – *Sabiedrība*) 2008.gada 15.jūlijā noslēgto Aizdevuma līgumu Nr.(...) (turpmāk – *Līgums*).

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē**:

[1] 2008.gada 15.jūlijā starp *Patērētāju* un *Sabiedrību* tika noslēgts *Līgums*, ar kuru *Sabiedrība* izsniedza *Patērētājam* aizdevumu LVL 180.00 apmērā.

[2] *Iesniegumā* izteikts lūgums izvērtēt *Līguma* 1.4.punkta tiesiskumu saistībā ar noteikto gada procentu likmi 216% apmērā, izvērtēt par 15 reizes lielāka par parāda summu vekseļa izrakstīšanas tiesiskumu un to, vai, veicot šādas darbības, *Sabiedrībai* ir atļauts legāli darboties Latvijā.

[3] Sakarā ar saņemto *Iesniegumu* un *Līguma* noteikumu vērtējumu *PTAC* 2008.gada 26.novembrī vēstulē Nr.21-04/9535-K-573 pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt rakstveida paskaidrojumu par *Iesniegumā* minēto, aicināja izteikt savu viedokli par *Līguma* noteikumu atbilstību normatīvo aktu noteikumiem, pieprasīja sniegt informāciju par to, vai tādi paši līgumi kā *Līgums* ir noslēgti un šādi līgumu projekti tiek piedāvāti arī citiem

patērētājiem, un sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar konstatēto netaisnīgo *Līguma* noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu. Vienlaikus *PTAC* aicināja *Sabiedrību* iesniegt pierādījumus *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatācijai.

[4] 2008.gada 19.novembrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* paskaidrojumu (turpmāk – *Paskaidrojums*), kurā *Sabiedrība* norāda, ka jebkurai līgumslēdzējai pusei ir tiesības iepazīties ar slēdzamā līguma saturu, izteikt savu viedokli, iebildumus un priekšlikumus pirms līguma parakstīšanas. *Sabiedrība* paskaidro, ka pirms *Līguma* noslēgšanas, iepazīstoties ar piedāvātā *Līguma* noteikumiem, *Patērētājs* ne mutiski, ne rakstiski neizteica nekādus iebildumus vai priekšlikumus, iesniedzot vienīgi pieteikumu aizdevuma izsniegšanai. Līdz ar to *Sabiedrība* uzskata, ka *Līguma* noslēgšanas brīdī *Līguma* noteikumi *Patērētājam* bija saprotami un savstarpēji apspriesti, un piekrišanu *Līguma* noteikumiem apliecina *Līguma* parakstīšanas fakts.

Attiecībā uz līgumsoda ekonomisko pamatojumu *Sabiedrība* paskaidro, ka neviena tiesību norma neierobežo līgumsoda apmēru, līdz ar to nav iespējams spriest par līgumsoda proporcionalitāti. *Sabiedrība* norāda uz *Civillikuma* 1717.pantu, kas nosaka, ka līgumsodu var pievienot katram līgumam, un to var noteikt ne vien naudā, bet arī citās vērtībās. Līgumsoda apmēru noteic līdzēji un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma nepildīšanas. *Sabiedrība* vērš uzmanību uz to, ka aizdevums tika izsniegts *Patērētājam* bez tā nodrošinājuma un piemērojamais līgumsods ir *Sabiedrības* kā aizdevēja vienīgais nodrošinājums kredītsaistību nepildīšanas gadījumā. *Sabiedrība* uzskata, ka ir jāņem vērā tas, ka šobrīd neviens aizdevējs neizsniedz aizdevumus bez procentu maksājumiem un līgumsoda piemērošanas un ka, neskatoties uz to, ka *Patērētājs* nav veicis nevienu maksājumu saskaņā ar *Līgumā* noteikto grafiku, *Sabiedrība* ir vairākas reizes nākusi pretī *Patērētājam* un piedāvājusi vienoties par jaunu maksāšanas kārtību.

Saistībā ar *Līgumā* paredzēto strīdu izšķiršanu šķīrējtiesā *Sabiedrība* pauž viedokli, ka saskaņā ar *Civilprocesa likumā* noteikto strīdu izšķiršanas kārtību līgumslēdzēji, savstarpēji vienojoties, var patvaļīgi izvēlēties radušos strīdu izšķiršanas kārtību un ka savu gribu līdzēji apstiprina ar līguma noteikumiem likumā noteiktajā kārtībā. *Sabiedrības* ieskatā, kaut gan *PTAC* uzskata patērētāju par vājāko līgumslēdzēju pusi, tas nav uzskatāms par pietiekamu pamatojumu secinājumam, ka nav pieļaujams strīdus, kuros viena puse ir patērētājs, izskatīt šķīrējtiesā. *Sabiedrība* uzsver, ka neviena likuma norma neierobežo līgumslēdzēju gribu un iespējas izvēlēties strīdu izšķiršanas kārtību, tādējādi *PTAC* arguments, ka *Līguma* 5.1.punkta noteikums, kurā ir ietverta šķīrējtiesas klauzula, ir uzskatāms par netaisnīgu, ir nepamatots. Tāpat *Sabiedrības* ieskatā Satversmes tiesas 2005.gada

17.janvāra spriedumam lietā Nr.2004-10-01, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedumam lietā Nr.C30519003, kā arī juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim ir tikai informatīvs raksturs, un līdz ar to minētais ir vērtējams kritiski.

Attiecībā uz *Līguma* 4.3.1.punkta vērtējumu *Sabiedrība* paskaidro, ka šis *Līguma* punkts var būt piemērots, tikai panākot savstarpēju vienošanos starp aizdevēju un aizņēmēju, un tā nosacījumi neuzliek nekādas saistības aizņēmējam. Vienlaicīgi *Sabiedrība* atzīmē, ka līgumsaistību nepildīšanas gadījumā ar šā punkta noteikumiem ir paredzēta iespēja izrakstīt vienkāršo vekseli par summu, kura var būt piecpadsmit kārtīgi lielāka, bet tas nenozīmē, ka summai ir jābūt piecpadsmit reizes lielākai, tā var būt arī mazāka, ja līgumslēdzējas puses par to iepriekš vienojas. *Sabiedrība* precizē, ka *Līguma* 4.3.1.punkta noteikumi ir vērtējami kā viens no līgumsaistību risināšanas variantiem un līgumslēdzējas puses var vienoties arī par citādu parādsaistību risināšanu.

Vienlaikus *Sabiedrība Paskaidrojumā* informē, ka, ņemot vērā *PTAC* izteikto viedokli par *Līguma* noteikumiem, tā ir izlabojusi *Līguma* noteikumu 5.1.punktu par strīdu izšķiršanas kārtību, no *Līguma* teksta ir izslēgusi 4.3.1.punktu par atbildību līgumsaistību nepildīšanas gadījumā, precizējusi *Līguma* 3.3.punktu par sekām aizdevuma pirmstermiņa atmaksāšanas gadījumā.

Tāpat *Paskaidrojumā Sabiedrība* informē, ka kopš 2008.gada 1.novembra tā aizdevuma līgumus neslēdz.

[5] Sakarā ar nepieciešamību saņemt papildu informāciju lietas apstākļu pilnīgai izvērtēšanai *PTAC* 2009.gada 6.janvārī vēstulē Nr.21-04/72-K-573 pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt informāciju par to, vai tādi paši līgumi kā *Līgums* ir tikuši piedāvāti arī citiem patērētājiem, un precizēt to, vai *Sabiedrība*, pievienojot *Paskaidrojumam* aizdevuma līguma projekta kopiju, turpina piedāvāt patērētājiem aizdevuma līguma projektus, kā arī sniegt skaidrojumu par *Līguma* 1.4.punktā norādītās gada procentu likmes aprēķināšanas veidu.

[6] 2009.gada 28.janvārī *PTAC* saņemtajā 2009.gada 26.janvāra atbildes vēstulē Nr.08/01 *Sabiedrība* informē, ka tā ir nolēmusi pārtraukt kredītu izsniegšanu privātpersonām un tuvākajā laikā neveiks patēriņa kreditēšanu, izņemot hipotekāro kreditēšanu. Attiecībā uz gada procentu likmi *Sabiedrība* paskaidro, ka tā tiek aprēķināta, mēnešu skaitu reizinot ar procentu likmi mēnesī (piemēram, $12 \cdot 18 = 216\%$ gadā), jo nav komisijas par līguma noformēšanu. *Sabiedrība* precizē, ka tā ir informēta par normatīvajos aktos noteikto gada procentu likmes aprēķināšanas metodi, bet algoritms ir radījis sarežģījumus tā pielietošanai. Papildus attiecībā uz *Līguma* 4.3.1.punktu *Sabiedrība* uzsver, ka tam ir informatīvs raksturs un nevienā no aizdevuma

līguma laušanas gadījumiem šis punkts nav piemērots pilnā apmērā, bet gan vienojoties ar klientu.

PTAC, izvērtējot lietā esošos materiālus, **secina**:

1. *Patērētājs* ir uzskatāms par patērētāju *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 1.panta 3.punkta izpratnē, savukārt *Sabiedrība* ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju atbilstoši *PTAL* 1.panta 4.punktam, līdz ar to *Līguma* noteikumiem ir jāatbilst *PTAL* prasībām.

2. Saskaņā ar *PTAL* 25.panta trešo daļu *PTAC* darbības mērķis ir efektīvas patērētāju tiesību un interešu aizsardzības nodrošināšana.

Atbilstoši *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktam *PTAC* funkcijās ietilpst „patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi”. Tādējādi *PTAC* ir tiesīgs pieņemt lēmumu par netaisnīgiem un nevienlīdzīgiem līguma noteikumiem savas kompetences ietvaros.

3. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi”. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādas līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem”. Tātad atbilstoši *PTAL* 6.panta pirmās daļas noteikumiem *Sabiedrība* nedrīkst iekļaut netaisnīgus līguma noteikumus patērētājiem piedāvātajos līgumos un līgumu projektos.

4. Lai arī līgumu patērētājs ir parakstījis, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu slēgšanas noteikumiem. Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā paredzētais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā noteikto „līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus”. Vistipiskākais šāda gadījuma piemērs ir tipveida jeb standartlīgums. Šāds viedoklis ir pamatots arī tiesību doktrīnā: „standartlīgumi per se tiek uzskatīti par neapspriežamiem, tāpēc standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskas iespējas izvairīties no Netaisnīgu līgumu direktīvas piemērošanas. Pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem neizslēdz direktīvas piemērošanu” (Zadraks G. „Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem

noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma”// „Likums un Tiesības”, 2005. Nr.4, 103.lpp.). Patērētāju tiesību doktrīnā ir arī atzīts, ka „nevar runāt par individuāli apspriestiem noteikumiem, ja patērētājam izvēlei tika piedāvāti divi vai vairāki iepriekš noformulēti varianti. Ja ir dotas vairākas iespējas un patērētājs var izvēlēties vienu no tām, tas nozīmē, ka noteikumu nevar uzskatīt par apspriestu. Patērētājam ir jābūt iespējai piedāvāt savus noteikumus, kas komersantam ir jāizvērtē. Ja apspriešana ir tīri formāla, tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu šajā izpratnē.” (Zadraks G. „Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma”// „Likums un Tiesības”, 2005. Nr.4, 104.lpp.). PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt”.

PTAC norāda, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji tos apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji ir savstarpēji apsprieduši katru līguma noteikumu atsevišķi (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumiem par pierādījumiem atzīstami administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Ņemot vērā lietā esošos materiālus, PTAC secina, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus tam, ka *Līguma* noteikumi ir apspriesti *Sabiedrības* un *Patērētāja* starpā. Turklāt PTAC ņem vērā to, ka *Līgums* satur praktiski identiska satura līguma noteikumus *Sabiedrības* iesniegto ar citiem patērētājiem noslēgto līgumu (kuri ir savstarpēji praktiski identiski) noteikumiem, no kā secināms, ka *Sabiedrība Patērētājam* ir piedāvājusi tipveida līguma noteikumus.

PTAC norāda, ka pretēji *Sabiedrības Paskaidrojumā* minētajam otrai līgumslēdzējai pusei (aizņēmējam) dotās tiesības iepazīties ar slēdzamā līguma saturu, izteikt savus iebildumus un priekšlikumus, kā arī *Līguma* parakstīšana nav pietiekams pierādījums *Līguma* noteikumu apspriešanas fakta konstatēšanai, vēršot uzmanību uz to, ka saskaņā ar PTAL 6.panta septītās daļas noteikumiem līguma noteikumu apspriešanas fakta pierādīšana ir pakalpojuma sniedzēja pienākums.

Ņemot vērā minēto, PTAC secina, ka *Līguma* noteikumi, izņemot tā būtiskās sastāvdaļas, ir līgumslēdzēju pušu neapspriesti.

5. Līguma 4.2.punktā ietverts noteikums, kas nosaka: „*Gadījumā, ja tiek nokavēts šajā līgumā noteiktais aizdevuma atmaksas termiņš, Aizņēmējs*

apņemas maksāt Aizdevējam līgumsodu 0,75 % (nulle, komats, septiņdesmit pieci procenti) procentu apmērā, bet ne mazāk kā 1 (viens) latu no šī līguma 1.1.punktā norādītās Aizdevuma summas par katru nokavēto dienu.”

No minētā *Līguma* noteikuma izriet, ka aizdevuma atmaksas kavējuma gadījumā aizņēmējam ir jāmaksā līgumsods 0,75% apmērā no aizdevuma kopējās summas par katru nokavēto dienu. Konkrētajā gadījumā konstatējams, ka līgumsaistību savlaicīgas nepildīšanas gadījumā patērētājam ir jāmaksā līgumsods 0,75% apmērā no Ls 180,00, tas ir, Ls 1,35 dienā neatkarīgi no neatmaksātās naudas summas. Tādējādi, ņemot vērā, ka līgumsods tiek aprēķināts no kopējās aizdevuma summas (nevis no atlikušās maksājuma summas), *PTAC* konstatē, ka var izveidoties situācija, ka līgumsods pārsniedz atlikušā maksājuma summu, kas ir vērtējama kā pretrunā ar labticīguma prasībām esoša un patērētāju neizdevīgā stāvoklī nostādoša situācija. Līdz ar to secināms, ka *Līguma* 4.2.punkta noteikums atbilstoši *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktam ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu par netaisnīgu ir uzskatāms tāds līguma noteikums, kas paredz neproporcionāli lielu līgumsodu. *PTAC* vērtējumā, vadoties no iepriekš minētajiem apsvērumiem, līgumsods 0,75% apmērā, kas tiek aprēķināts no kopējās aizdevuma summas, ir uzskatāms par neproporcionāli lielu.

Attiecībā uz *Sabiedrības Paskaidrojumā* minēto, ka neviena tiesību norma neierobežo līgumsoda apmēru un tādēļ nav iespējams spriest par līgumsoda neproporcionalitāti, *PTAC* atzīmē, ka saskaņā ar *Civillikuma* 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors ir tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina. Arī civiltiesību doktrīnā valda viedoklis, ka *”Latvijā, vadoties no labiem tikumiem, pārāk lielu līgumsodu varētu atzīt par netaisnu”* (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). *PTAC*, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, ņem vērā *PTAL* 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, no kā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt nesamērīgi liels. Tāpat, vērtējot līgumsoda proporcionalitāti, jāvadās no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības principa, ievērojot, ka *„pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas”* (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 225.lpp.). Arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2008.gada 14.maija spriedumā lietā Nr.SKC-212 Motīvu daļas 13.punktā ir norādījis, ka *„tiesiskajās attiecībās sakarā ar sodošo rakstura tiesisko līdzekļu*

piemērošanu par vispārēju principu tiesībās atzīstams soda samērīguma princips”.

Ņemot vērā augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka *Līguma* 4.2.punkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 1.punktu (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu) un 6.panta trešās daļas 4.punktu ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

6. *Līguma* 4.3.1.punkta noteikums paredz: *„Gadījumā ja iestājas 4.3.punktā minētais apstākļis – Aizņēmējs izraksta par labu Aizdevējam Vienkāršo Vekseli, par summu, kas ir piecpadsmit lielāka par Aizdevuma, Procentu un Soda procentu kopsummu. Aizdevējs saņemot izrakstīto Vekseli no Aizņēmēja dzēš Aizņēmēja parādu, kurš izriet no šī Aizdevuma Līguma. Un prasījumu uztur tikai ar Vekseli noteikto summu.”*

Izvērtējot minēto *Līguma* noteikumu, *PTAC* vispirms norāda, ka tas ir vērtējams kā neskaidrs līguma noteikums, jo no tā satura nav skaidrs, ko nozīmē vārdu savienojums *„par summu, kas piecpadsmit lielāka par (..)”*. Šajā sakarā *PTAC* vērš uzmanību uz *PTAL* 6.panta otrās¹ daļas noteikumiem, kas nosaka, ka neskaidri un neprecīzi līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam.

PTAC, pieņemot, ka saskaņā ar *Līguma* 4.3.1.punkta noteikumu gadījumā, ja aizņēmējs kavē aizdevuma maksājumu vairāk par trīsdesmit dienām, aizdevējs lauž līgumu un aizņēmējs izraksta par labu aizdevējam vienkāršo vekseli par summu, kas ir piecpadsmit reizes lielāka par aizdevuma pamatsummas, procentu un līgumsoda procentu kopsummu, norāda, ka šāds līguma noteikums, nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām, jo tas uzliek patērētājam nesamērīgi apgrūtinošu pienākumu. Tādējādi *Līguma* 4.3.1.punkts ir vērtējams kā nevienlīdzīgs un netaisnīgs līguma noteikums saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punktu un 6.panta trešās daļas 1.punktu.

Izvērtējot *Sabiedrības* sniegto viedokli, *PTAC* norāda, ka tas nevar piekrist *Paskaidrojumā* minētajam, ka *Līguma* 4.3.1.punkts var tikt piemērots, tikai panākot savstarpēju vienošanos starp aizdevēju un aizņēmēju, un tā nosacījumi nekādā gadījumā nesaista aizņēmēju. Ņemot vērā *Līguma* noteikumus un konkrētās lietas apstākļus, *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 4.3.1.punktā ir skaidri noteikta aizņēmēja atbildība gadījumā, ja tas kavē *Līgumā* noteikto atmaksas termiņu vairāk par trīsdesmit dienām, un nevienā no *Līguma* punktiem nav ietverti noteikumi, kas attiecībā uz *Līgumā* minētā vienkāršā vekseļa izrakstīšanu, kā arī tā summu paredz vienošanos (izvēles iespēju) par tā izrakstīšanu, kā arī neparedz tajā paredzētās summas elastības iespēju. *PTAC* arī konstatē, ka konkrētajā gadījumā pretēji *Paskaidrojumā* minētajam no lietas materiāliem neizriet, ka *Līguma* slēdzējas puses būtu vienojušās par radušās situācijas (līgumsaistību

nepienācīga izpilde) risināšanu *Līguma* 4.3.1.punktā noteiktajā kārtībā pēc *Patērētāja*, nevis *Sabiedrības* iniciatīvas.

Nemot vērā *Sabiedrības* sniegto informāciju, *PTAC* konstatē, ka no *Sabiedrības Paskaidrojumam* pievienotā aizdevuma līguma projekta ir izslēgts augstāk minētais *Līguma* noteikums, līdz ar to novēršot līguma noteikumu neatbilstību *PTAL* prasībām, tomēr *PTAC* ņem vērā, ka *Sabiedrība Paskaidrojumā* nav informējusi *PTAC* par konstatētā netaisnīgā līguma noteikuma pildīšanas pārtraukšanu ar patērētājiem noslēgtajos līgumos.

Atbildot uz *Patērētāja Iesniegumā* izteikto lūgumu izvērtēt, vai *Sabiedrībai*, rīkojoties saskaņā ar *Līguma* 4.3.1.punkta noteikumu, ir atļauts legāli darboties, *PTAC* informē, ka Latvijas Republikā spēkā esošie normatīvie akti neparedz šādā gadījumā *Sabiedrībai* aizliegt sniegt attiecīgus pakalpojumus. *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem, ja ar patērētājiem noslēgtajos līgumos un to projektos ir konstatēti netaisnīgi līguma noteikumi, kuri nav apspriesti līgumslēdzēju pušu starpā, pakalpojuma sniedzējs nav tiesīgs šādus līguma noteikumus piemērot.

7. Līguma 5.1.punkts paredz: „*Līgumslēdzēji vienojas, ka jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību tiks galīgi izšķirts Rīgas šķīrējtiesā, Rīgā, saskaņā ar Latvijas Republikas spēkā esošo likumdošanu un šīs šķīrējtiesas reglamentu viena šķīrējtiesneša sastāvā latviešu valodā uz iesniegto dokumentu pamata.*”

No šī *Līguma* noteikuma izriet, ka visi strīdi tiks galīgi izšķirti Latvijas Republikas šķīrējtiesā. Līdz ar to *PTAC* secina, ka minētais *Līguma* noteikums ietver šķīrējtiesas klauzulu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas „izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā”. No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Tā kā *Līguma* 5.1.punkta noteikums paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā – Rīgas šķīrējtiesā, tad minētais līguma noteikums ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu *PTAL* izpratnē un ir atzīstams par spēkā neesošu, jo patērētājam tiek liegta iespēja realizēt savu tiesību aizsardzību Latvijas Republikas vispārējās tiesu instancēs un līdz ar to tiek kavētas patērētāja likumīgās tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Tas izriet arī no *Civilprocesa likuma* 132.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem, kas nosaka, ka tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja puses likumā noteiktā kārtībā ir vienojušās par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā.

Tāpat *PTAC* vērš uzmanību uz to, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. 2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir norādījusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma slēgšanai. Arī juridiskajā literatūrā pastāv viedoklis, ka šķīrējtiesas klauzula pārkāpj patērētāja tiesības. Tā, piemēram, profesors K.Torgāns ir norādījis: „*Laujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums*” (K.Torgāns. Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K.Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (*United Nation Comission On International Trade Rule, Arbitrion rules, Genaral Assembly Resolution 31/98*), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

PTAC atzīmē, ka arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2006.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.C30519003 ir atzinis, ka šķīrējtiesas klauzula ar patērētāju noslēgtā līgumā uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu.

Pamatojoties uz augstāk minēto, *PTAC* norāda, ka *Līguma* 5.1.punkta noteikums, kas ietver šķīrējtiesas klauzulu, ir uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu.

Attiecībā uz *Sabiedrības Paskaidrojumā* norādīto, ka *PTAC* atsauce uz Satversmes tiesas attiecīgo spriedumu un juridiskajā literatūrā izteiktiem viedokļiem ir vērtējama kritiski, *PTAC* atzīmē, ka saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 67.panta piekto daļu administratīvā akta pamatojumā iestāde var izmantot argumentus, kas izteikti tiesas spriedumos un juridiskajā literatūrā, kā arī citā speciālajā literatūrā. Tādējādi administratīvā akta pamatojumā *PTAC* ir tiesīgs atsaukties uz atzinumiem tiesu spriedumos un juridiskajā literatūrā.

PTAC konstatē, ka *Sabiedrības* iesniegtajā aizdevuma līguma projektā ir novērsta iepriekš konstatētā neatbilstība normatīvo aktu prasībām saistībā ar līguma noteikumu par strīda izšķiršanas kārtību, taču *Sabiedrība* nav izteikusi apņemšanos nepiemērot konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu ar patērētājiem noslēgtajos līgumos.

8. Attiecībā uz *Iesniegumā* izteikto lūgumu izvērtēt *Līguma* 1.4.punktu, kurā noteikta gada procentu likme 216% apmērā, *PTAC* secina, ka *Sabiedrība* nav veikusi gada procentu likmes aprēķinu atbilstoši *Līguma* noslēgšanas brīdī spēkā esošajiem 1999.gada 13.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.257 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu” (turpmāk – *Noteikumi*), kas nosaka gada procentu likmes aprēķināšanas veidu saskaņā ar noteiktu formulu. Arī *Sabiedrība*, sniedzot paskaidrojumus *PTAC*, ir atzinusi, ka *Līgumā* minētā gada procentu likme nav aprēķināta saskaņā ar normatīvajos aktos paredzēto metodi.

Tādējādi, ņemot vērā to, ka *Līgumā* gada procentu likme nav aprēķināta atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un saskaņā ar norādīto *Noteikumu* 20.punktu, *PTAC* norāda, ka *Patērētājs* ir tiesīgs maksāt tikai likumiskos procentus.

Tā kā *Sabiedrība* nav ievērojusi *Noteikumu* prasības attiecībā uz gada procentu likmes aprēķināšanu, kā arī *Līgumā* nav ietverta norāde par nosacījumu, ka patērētājam ir tiesības uz taisnīgu kopējo kredīta izmaksu samazinājumu, ja viņš veic kredīta atmaksu pirms noteiktā termiņa, kā to nosaka *Noteikumu* 11.5.apakšpunkts, *PTAC* ir nolēmis uzsākt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā par administratīvo pārkāpumu, kas minēts *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa* 155-10.panta pirmajā daļā.

Vadoties no augstāk minētā, *PTAC* saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 55.panta 2.punktu, 76.panta otro daļu, 161.panta pirmo daļu, *Valsts pārvaldes iekārtas likuma* 10.panta pirmo daļu un *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1., 4.punktu, ceturto, piekto, septīto un astoto daļu, pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu, atbilstoši šajā administratīvajā aktā norādītājam, **uzdod *Sabiedrībai*:**

1. pārtraukt pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 4.2., 4.3.1., 5.1.punkta noteikumi, kurus *Sabiedrība* un patērētāji nav savstarpēji apsprieduši;
2. mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos tāda paša satura līguma noteikumus kā *Līguma* 4.2.punkta noteikumi;
3. sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 2.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā iesniedzot pārstrādāto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu *Patērētāju tiesību aizsardzības centrā*, Rīgā, K.Valdemāra ielā 157.

Direktore

(paraksts)

B.Vītoliņa

(zīmogs)

(...)

IZRAKSTS PAREIZS